

Co je nutno ve filologii u hlásek určit - minimální výběr faktů

Konsonant (nám blízkých jazyků)

1. Označit, jde o konsonant, a v tom rámci i jeho typ: vlastní/šumový/pravý konsonant - sonora - aproximanta/glide.
2. Zařadit konsonant podle způsobu a místa artikulace, ev. podle artikulujícího orgánu; v některých lingvistikách se místo způsobu artikulace užívá paralelní terminologie auditivní.
3. Zachytit doplňkové rysy artikulace se zaměřením na ty, které jsou v jazyce fonologické, tj. slouží k rozlišení samostatných hlásek: neznělost/znělost, napjatost/nenapjatost, orálnost/nazálnost, neaspirovanost/aspirovanost, kvantitu krátkou/dlouhou, nelabializovanost/labializovanost, atd.

Úplné fonetické popisy (v rámci speciálních studií) registrují i vlastnosti irelevantní.

Vokál (nám blízkých jazyků)

1. Označit, že jde o vokál, nikoli např. o aproximantu.
2. Zařadit hlásku podle horizontálního a vertikálního posunu jazyka, ev. podle horizontálního posunu jazyka + otevřenosti.
3. Zachytit doplňkové rysy artikulace se zaměřením na ty, které jsou v jazyce fonologické, tj. slouží k rozlišení samostatných hlásek: nelabializovanost/labializovanost, kvantitu krátkou/dlouhou, orálnost/nazálnost, otevřenost/zavřenost.
4. Není nutno uvádět egresivnost ani znělost, protože tyto vlastnosti jsou pro nám běžné jazyky samozřejmostí.
5. U složitějších vokalických zvuků - **diftongů**
a) poznat diftong, b) nalézt jeho složky, c) určit jeho typ.

Klasifikace hlásek z **hlediska akustického**, která vychází z experimentálně zjištěných vlastností, se užívá ve speciálních fonetických pracích, opírá se však o ni často také fonologie. Pro základní poučení o jazyku ji není nutno ovládat. Je ale trapné, když o její existenci filolog nic neví.